

EVA CHRISTINA HORWITZ

Svar till Johan Torstensson

Missuppfattningar

Johan Torstensson ger intryck av att vi har skilda uppfattningar i centrala frågor genom att delvis bygga sin argumentation på missförstånd. Missuppfattningar i viktiga frågor gäller användbarheten av god ekonomisk teori och modeller samt betydelsen av forskning och utveckling för den svenska välfärden. På dessa punkter kan en noggrann läsare konstatera att vi är eniga och att en debatt egentligen är överflödig.

*Pol mag EVA CHRISTINA
HORWITZ är avdelningsdirektör
vid utredningssekretariatet på
Kommerskollegium.*

Inget är så praktiskt som god teori. Modellerna må sedan baseras på traditionell utrikeshandelsteori eller de teorier för industriell organisation som kommit att ge vägledning i jakten på teorier för att förklara de faktiskt observerade handelsströmmarna. Utvecklingen av utrikeshandelsmodeller – teoretiska såväl som numeriska – har dock förvånansvärt lite genomslagskraft vid analys av policyförslag. Nationalekonomernas "självklarheter" ter sig inte lika självklara utanför deras egen skara. Ett exempel på detta är att de protektionistiska inslagen ökar oroväckande.

Mina funderingar över varför utrikeshandelsmodeller spelat en underordnad roll för beslutsfattare ger inte Torstensson grund att tro att jag är teorifientlig. För mig är det viktiga gapet inte mellan de

teoretiska modellerna och deras siffer-sättning utan mellan modellerna och deras tillämpning. Framväxten av siffer-satta modeller, till skillnad från de enbart teoretiska, tror jag helt visst kommer att öka och inte minska genomslagskraften för teoretisk analys i samband med policy-utvärderingar.

Beträffande utbildningens, forskningens och den tekniska utvecklingens betydelse för vår levnadsstandard finns det inte heller någon motsättning mellan oss. Det avslutande kapitlet i den bilaga till Långtidsutredningen som ligger till grund för min artikel pläderar för ett främjande av såväl utbildning som kapitalbildning. Budskapet i vår studie är att detta inte nödvändigtvis är synonymt med satsning på högteknologibranscher (Kommerskollegium [1987]).

En annan missuppfattning gäller en sådan central punkt som Sveriges roll i modellen. VEMOD omfattar sex stora regioner i världsekonomin och behandlar Västeuropa som en enhet. Det finns inga resultat för Sverige att framhäva som Torstensson gör. Det finns inget som säger att de slutsatser som gäller Västeuropa helt och hållet skulle kunna överföras på Sverige.

Att VEMOD behandlar Västeuropa som en enhet gör dock att vi inte kan studera handel inom Västeuropa och behandla för Sverige centrala handelspolitiska frågor; innebörden av det utvidgade samarbetet mellan EG-länder eller EG-EFTA relationer. Detta är enligt vår uppfattning den största bristen i studien. Här krävs framtida resursinsatser för att ta fram modeller med vilka vi bättre kan analysera svensk handel och handelspolitik.

Grundkritik

Torstenssons huvudinvändning är att vi inte tar hänsyn till den teoribildning för intra-industriell handel som utvecklats under de tio senaste åren. Det är därför värt att understryka att det problem bilagan behandlar gäller konsekvenser för världshandeln av skillnader i faktortillväxt mellan stora regioner. Torstensson föreslår att vi skulle utrett ett annat pro-

blem: Konsekvenserna av att en stor del av de faktiskt registrerade strömmarna i världshandeln utgörs av handel med likartade varor mellan länder med likartad faktortillgång.

Analys av intra-industriell handel är inte bara ett fruktbart angreppssätt utan helt nödvändigt om syftet är att beskriva dessa bruttoflöden. Modeller som bygger på faktorproportionsteorier ger en ofullständig förklaring till dagens handelsflöden. Den kraftiga expansionen av handeln med industrivaror mellan de högst utvecklade industriländerna har därför inspirerat till en jakt på alternativa teorier.

Utan att introducera hela modellapparaten för intra-industriell handel, stor-driftsfördelar, imperfekt konkurrens och skillnader i efterfrågemönster kan man även i modeller av VEMODs typ generera handel i båda riktningarna. Man inför då antagandet att varor har speciella karakteristika beroende på i vilket land de producerats. Denna metod inför trögheter i modellerna och gör att man undviker de mycket stora svängningar som bl a VEMOD-modellen visar på.

Vårt syfte är emellertid att belysa förändringar i produktionen över mycket långa perioder och då blir det ett handikapp att låsa produktionsstrukturen till den existerande så som man gör genom att introducera detta antagande. Antagandet om produktdifferentiering med avseende på ursprungsland brukar reserveras för modeller på kortare sikt.

Slutsatser

De slutsatser vi drar i *Omvärld i omvandling* gäller främst Västeuropa. Västeuropa är den region som är mest utsatt för omvandlingstryck. Detta beror på att resurserna i utgångsläget är ganska jämnt fördelade och således bundna till sektorer där andra regioners komparativa fördelar ökar. Västeuropa blir därför, vid sidan av u-länderna den region som är starkast beroende av vilken handelspolitik som förs. Positiva effekter av ökad liberalisering av utrikeshandeln och minskade subventioner till olönsamma branscher är störst för Västeuropa. Av Västeuropas höga omvärldsberoende i detta avseende följer en

osäkerhet för Sverige. Denna kan vi endast gardera oss mot genom en hög anpassningsförmåga i vår produktionsstruktur.

Slutsatserna är tämligen robusta. Men detta innebär inte att det saknas behov av utredningar på många andra områden. Ur vårt perspektiv är frågor som rör effektiva tullsatser och rimliga handelspolitiska scenarier spännande områden för fortsatt forskning. Att bättre belysa bruttoström-

mar i världshandeln genom en ansats baserad på teorier för intra-industriell handel står högt också på vår önskelista.

Referens

- Kommerskollegium, [1987], *Omvärld i omvandling*. Bilaga 11 till LU 87, Stockholm.
- Torstensson, J, [1987], "Handelsteorier och Sveriges utrikeshandelsberoende". *Ekonomisk Debatt*, Årg 15, nr 7.